

Dospívající uživatelé heroinu a pervitinu po 14 letech: analýza psychosociálních charakteristik

Tato studie je první studií v České republice, která se zabývá dlouhodobým dopadem užívání drog na život jedince. Studie využívá data získaná v době dospívání a data získaná s odstupem 14 let. Hlavním cílem výzkumu bylo posoudit dopad užívání drog v adolescentním věku na další etapu života sledovaných osob.

Ve studii byla použita data z výzkumného projektu „Mládež a návykové látky“, při kterém bylo vyšetřeno 180 dospívajících uživatelů drog (tato vyšetření probíhala od dubna 1996 do prosince 1998), kteří byli v kontaktu s nějakým specializovaným zařízením. Průměrný věk účastníků výzkumu byl 17,5 let. Současná studie provedla druhé vyšetření o 13,6 let později (v roce 2010 a 2011). Tohoto vyšetření se bohužel zúčastnilo pouze 52 osob, tj. 42% z původního celku. Vzhledem k signifikantnímu úbytku testovaných osob bylo nutné porovnat charakteristiky vyšetřené skupiny (tj. skupina, u které proběhlo i vyšetření v roce 2010/2011) a nevyšetřené skupiny (tj. skupina, která se účastnila pouze prvního vyšetření). Bylo zjištěno, že se skupiny nijak výrazně neliší. Jedinou výjimkou je, že ve vyšetřené skupině byl ve větší míře primárně užívanou drogou heroin (58% ve vyšetřené skupině, 33,8% v nevyšetřené skupině). Podobnost obou skupin naznačuje, že značná redukce původního vzorku by nemusela mít na výsledky studie zásadní dopad.

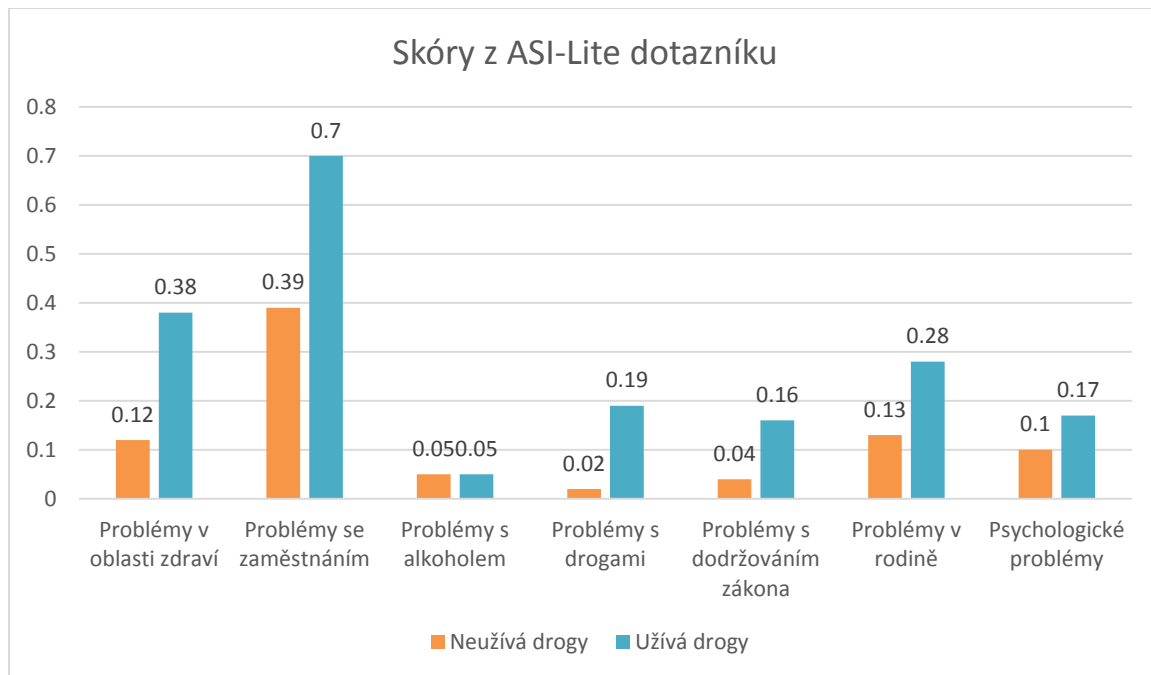
Při prvním vyšetření vyplnili adolescentní uživatelé drog dotazník, který obsahoval mimo jiné informace o rodině, o chování rodičů k návykovým látkám a především otázky týkající se přímo užívání drog a jeho kontextu. Dále byla zjišťována subjektivně pocíťovaná síla návyku pomocí Severity of Dependence Scale.

Druhé vyšetření se skládalo ze tří částí. První část tvořil rozhovor orientovaný na zásadní momenty v životě daného jedince. Druhou částí bylo vyplnění dotazníku ASI-Lite, který umožňuje posoudit u osob s návykovými poruchami jejich problémy v sedmi životních oblastech (zdraví, zaměstnání, užívání alkoholu, užívání drog, dodržování zákona, rodina a psychické zdraví) a poslední část vyšetření tvořilo několik psychologických škál a dotazníků: Eysenckův osobnostní dotazník, Dienerova škála životní spokojenosti, Rosenbergova škála sebehodnocení a pětipoložkový index duševního zdraví.

Z 52 zkoumaných osob má v současnosti (během druhého vyšetření) problémy s drogami 13 osob (tj. 25%). Důležité je zmínit, že současný drogový problém byl definován jako užívání heroinu či jiného opiátu, pervitinu, nebo kokainu, či užívání substituční látky (bez ohledu na to, zda se jedná o užívání v rámci léčby) v současné době. Do skupiny s drogovými problémy nebyly zařazeny ty osoby, které uvedly užití marihuany či extáze, pokud neužívaly drogy uvedené výše.

Charakteristiky obou skupin (skupina bez drogových problémů a skupina s drogovými problémy) se nijak výrazně nelišily. V obou skupinách bylo zhruba stejné zastoupení žen a mužů a jedinci se nijak výrazně nelišily ani věkem, vzděláním a zaměstnáním. Obě skupiny se významně lišily pouze v průměrném počtu detoxifikačních pobytů a v celkovém počtu léčení pro drogové problémy. Skupina s drogovými problémy má v těchto dvou proměnných výrazně vyšší hodnoty.

Při srovnání neproblémové a problémové skupiny na základě výsledků v dotazníku ASI-Lite byly zjištěné podstatné rozdíly ve třech ze sedmi klíčových životních oblastí (viz graf). Skupina s drogovými problémy je na tom hůře v oblasti tělesného zdraví, zaměstnání a dodržování zákona. Bezproblémová skupina má ovšem také závažné těžkosti v oblasti pracovního uplatnění, což je pravděpodobně ovlivněno nízkou úrovní vzdělání, užívání drog v dospívání totiž výrazně ovlivňuje studijní úspěšnost. V dalších dotaznících a škálách nebyly nalezeny žádné markantní rozdíly.

Závěrem lze tedy říci, že užívání tvrdých drog přetrvává do dospělosti u 25% vzorku a že adolescentní užívání drog má nepříznivý dopad na zdraví a sociální fungování v dospělosti, zejména limituje dosažení vyššího vzdělání, a tím zhoršuje možnosti pracovního uplatnění.

Zdroje:

Csémy, L., Zábranský, T., Grohmannová, K., Dvořáková, Z., Brenza, J., & Janíková, B. (2012). Dospívající uživatelé heroínu a pervitinu po 14 letech: analýza psychosociálních charakteristik. *Československá Psychologie*, 56(6), 505-517. Retrieved from <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,cookie,uid&db=asn&AN=85505618&lang=cs&site=eds-live&scope=site>